RAPPORT TER TERECHTZITTING
in zaak 252/85 *

I — Feiten

1. *Rechtskader*

a) *Gemeenschapsregeling*

Richtlijn 79/409 van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand (PB 1979, L 103, blz. 1), zoals gewijzigd bij richtlijn 81/854 van de Raad van 19 oktober 1981 tot aanpassing van richtlijn 79/409/EEG inzake het behoud van de vogelstand, in verband met de toetreding van Griekenland (PB 1981, L 319, blz. 3), — hierna: de richtlijn — bepaalt in *artikel 1*:

„1) Deze richtlijn heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lid-Staten waarop het Verdrag van toepassing is. Zij betreft de bescherming, het beheer en de regulering van deze soorten en stelt regels voor de exploitatie daarvan.

2) Deze richtlijn is van toepassing op vogels, hun eieren, hun nesten en hun leefgebieden.

3) ..."

Artikel 2 verplicht de Lid-Staten om

„alle nodige maatregelen (te nemen) om de populatie van de in artikel 1 bedoelde soorten op een niveau te houden of te brengen dat met name beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij zij tevens rekening houden met economische en recreatieve eisen."

Artikel 5 luidt als volgt:

„Onverminderd de artikelen 7 en 9 nemen de Lid-Staten de nodige maatregelen voor de invoering van een algemene regeling voor de bescherming van alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten; deze maatregelen omvatten met name de volgende verbodsbepalingen:

a) een verbod om, ongeacht de gebruikte methode, opzettelijk de bedoelde vogels te doden of te vangen;

b) een verbod om opzettelijk hun nesten en eieren te vernielen of te beschadigen of hun nesten weg te nemen;

c) een verbod om in de natuur eieren van deze vogels te rapen en deze — zelfs leeg — in bezit te hebben;

d) een verbod om deze vogels, met name gedurende de broedperiode, opzettelijk te storen, voor zover een dergelijke storing, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn, van wezenlijke invloed is;

* Procestaal: Frans.

e) een verbod om vogels te houden van soorten die niet mogen worden bejaagd of gevangen."

Artikel 7, lid 1, bepaalt:

„Op de in bijlage II vermelde soorten mag, vanwege hun populatieniveau, hun geografische verspreiding en de omvang van hun voortplanting in de gehele Gemeenschap, worden gejaagd volgens de bepalingen van de nationale jachtwetgeving..."

Artikel 8, lid 1, bepaalt:

„Wat de jacht op en de vangst of het doden van vogels in het kader van deze richtlijn betreft, verbieden de Lid-Staten het gebruik van alle middelen, installaties of methoden voor het massale of niet-selectieve vangen of doden van vogels of waardoor een soort plaatselijk kan verdwijnen, en in het bijzonder het gebruik van de in bijlage IV, sub a, genoemde middelen."

Bijlage IV, sub a, vermeldt bij het eerste streepje „strikken, lijm, haken" en bij het vierde streepje „netten".

Artikel 9 van de richtlijn tenslotte luidt als volgt:

„1) De Lid-Staten mogen, indien er geen andere bevredigende oplossing bestaat, om onderstaande redenen afwijken van de artikelen 5, 6, 7 en 8:

a) — in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid,

— ...,

— ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren,

— ...,

b) ...

c) ten einde het vangen, het houden of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

2) In de afwijkende bepalingen moet worden vermeld:

— voor welke soorten mag worden afgeweken,

— welke middelen, installaties of methoden voor het vangen of doden zijn toegestaan,

— onder welke voorwaarden met betrekking tot het risico en onder welke omstandigheden van tijd en plaats deze afwijkende maatregelen mogen worden genomen,

— welke autoriteit bevoegd is te verklaren dat aan die voorwaarden is voldaan, en te beslissen welke middelen, installaties of methoden mogen worden aangewend, binnen welke grenzen en door welke personen,

— welke controles zullen worden uitgevoerd.

3) ..."

b) *Franse wettelijke regeling*

Met betrekking tot vogels die nuttig zijn voor de landbouw, houdt het *Internationale verdrag* van 19 maart 1902 (JORF van 19.12.1905) het beginsel in, dat het ten allen tijde verboden is om met enigerlei middel nesten te verwijderen, eieren weg te halen en pasgeboren jongen te vangen en te vernietigen. Artikel 2, derde alinea, van het verdrag bepaalt echter, dat dit

„verbod zich niet uitstrekt tot de vernietiging door de eigenaar of vruchtgebruikers of door hun gemachtigden van nesten die de vogels hebben gebouwd in of aangebouwd tegen woonhuizen of gebouwen in het algemeen of in binnenplaatsen...".

Met betrekking tot wild bepaalt artikel 372, tiende alinea, van de *code rural:*

„Buiten het jachtseizoen is het verboden, nesten te verwijderen en eieren of pasgeboren jongen van patrijzen, fazanten, kwartels en alle andere vogels alsmede nesten of jongen van alle dieren die niet bij beschikking van de minister van Landbouw schadelijk zijn verklaard, weg te nemen, te vernietigen, ermee te colporteren, ten verkoop aan te bieden, te verkopen of te kopen, te vervoeren of te exporteren."

Artikel 374, lid 4, van de *code rural* bedreigt met een geldboete

„degenen die buiten het jachtseizoen, zonder daartoe gerechtigd te zijn, nesten hebben verwijderd en/of eieren of pasgeboren jongen van patrijzen, fazanten, kwartels en alle andere vogels alsmede de nesten of jongen van alle dieren die niet bij beschikking van de minister van Landbouw schadelijk zijn verklaard, hebben weggenomen, vernietigd, ermee hebben gecolporteerd, ten verkoop hebben aangeboden, hebben verkocht of gekocht, vervoerd of geëxporteerd."

Artikel 1 van de *ministeriële beschikking van 17 april 1981* (JORF van 19.5.1981) verbiedt, zonder enige restrictie, op het gehele grondgebied en ten allen tijde het vernietigen of verwijderen van eieren of nesten van de in het wild levende vogelsoorten die het vervolgens opsomt.

Artikel 2 van deze ministeriële beschikking verbiedt

„de volgende in het wild levende vogelsoorten te verminken of op te zetten of levend of dood te vervoeren, ermee te colporteren, ze te gebruiken, ten verkoop aan te bieden, te verkopen of te kopen."

De desbetreffende lijst bevat de namen van twee vogelsoorten.

Artikel 3 van deze ministeriële beschikking verbiedt

„vogels van de volgende, in het wild levende soorten, levend of dood, ten verkoop aan te bieden, te verkopen of te kopen of ermee te colporteren...".

Op de desbetreffende lijst komen de namen van 27 vogelsoorten voor.

Luidens artikel 3, eerste alinea, van *wet nr. 76-629 van 10 juli 1976* zijn vogelsoorten alsmede hun leefgebieden en jongen beschermd

„wanneer er op grond van een bijzonder wetenschappelijk belang of van de eisen van behoud van het nationale biologische erfgoed reden is om in het wild levende diersoorten of in het wild voorkomende plantesoorten te beschermen...".

Artikel 6, eerste alinea, van wet nr. 76-629 luidt als volgt:

„Onverminderd de geldende bepalingen inzake erkende inrichtingen voor de bescherming van het milieu, is voor de opening van instellingen voor het fokken van in het wild levende diersoorten, voor verkoop, verhuur en doorvoer, alsmede voor de opening van instellingen voor de publieke vertoning van levende exemplaren van de lokale of buitenlandse fauna, een vergunning vereist die wordt afgegeven op voorwaarden en volgens modaliteiten vastgesteld bij decreet van de Conseil d'État."

Artikel 10, eerste alinea, van de wet bepaalt, dat:

„een ieder, met inachtneming van de rechten van derden, van de veiligheidseisen, eisen van openbare hygiëne en de bepalingen van deze wet, dieren onder de voorwaarden genoemd in artikel 9 van deze wet mag houden en onder de voorwaarden genoemd in artikel 276 van de code rural mag gebruiken."

Artikel 9, waarnaar artikel 10 verwijst, bepaalt:

„Een dier is een wezen met gevoel en moet door zijn eigenaar worden gehouden onder omstandigheden die zich verdragen met de voor zijn soort geldende biologische eisen."

De *ministeriële beschikking van 12 juni 1979* (JORF van 22.8.1979) houdende vaststelling van de lijst van wildsoorten noemt in artikel 1 als vogelsoorten waarop op het Europese grondgebied van Frankrijk mag worden gejaagd onder meer snippen, ruiters en lopers, met uitzondering van de oeverloper, kauwen, Amerikaanse kwartels, roeken, kraaien, wulpen, spreeuwen, vlaamse gaaien, pluvieren, eksters, talingen en steenlopers.

Bij twee achtereenvolgende ministeriële beschikkingen van 20 april 1982 en 20 april 1983 werd de jacht op de tortelduif in de Médoc voor het betrokken jaar opengesteld van 1 mei tot en met 23 mei.

Een ministeriële beschikking van 27 juli 1982 bepaalt in artikel 1:

„Bij de vangst voor persoonlijk gebruik van lijsters bestemd om als lokvogel te dienen, is het gebruik van lijm toegestaan van 10 oktober 1982 tot en met 12 december 1982..."

Een ministeriële beschikking van 7 september 1982 bepaalt in artikel 1:

„De vangst van veldleeuweriken met behulp van horizontale netten... is van 1 oktober te 8 uur (officiële tijd) tot 11 november 1982 's avonds toegestaan op die plaatsen voorkomend in de officiële telling van 1968, waar zij in 1981 nog werd beoefend..."

Een ministeriële beschikking van 15 oktober 1982 bepaalt in artikel 1, dat

„de periode voor de vangst van leeuweriken met horizontale netten in het departement Lot-et-Garonne, vastgesteld bij voornoemde beschikking van 7 september 1982, wordt verlengd tot 20 november 's avonds."

2. *Voorgeschiedenis*

Bij brief van 22 februari 1984 leidde de Commissie tegen Frankrijk de procedure van artikel 169 EEG-Verdrag in, daar zij van mening was dat de Franse regeling op bepaalde punten niet met de richtlijn strookte en dat voor de volledige uitvoering van de richtlijn nog aanvullende bepalingen nodig waren.

Omdat het antwoord van de Franse regering op de brief van 22 februari 1984 haar niet overtuigde en de Franse wettelijke regeling bij haar weten nog steeds niet in overeenstemming was met de richtlijn, bracht de Commissie bij brief van 20 februari 1985 een met redenen omkleed advies uit. Zij gaf de Franse Republiek een termijn van twee maanden om zich hiernaar te voegen.

Op deze brief kreeg zij geen antwoord.

II — Schriftelijke behandeling

Bij verzoekschrift, neergelegd ter griffie van het Hof op 13 augustus 1985, heeft de Commissie krachtens artikel 169, tweede alinea, EEG-Verdrag beroep ingesteld ter zake van de aan de Franse Republiek verweten niet-nakoming op het gebied van het behoud van de vogelstand.

De schriftelijke behandeling heeft een normaal verloop gehad.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan. Wel heeft het de Franse regering om overlegging van enkele documenten verzocht en de Commissie om enkele nadere gegevens over de betrokken feiten.

III — Conclusies van partijen

De *Commissie* concludeert dat het den Hove behage:

— vast te stellen dat de Franse Republiek, door niet binnen de voorgeschreven termijn alle bepalingen in werking te doen treden die nodig zijn om zich te voegen naar richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand, de krachtens het EEG-Verdrag en deze richtlijn op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen;

— de Franse Republiek in de kosten te verwijzen.

De *Franse regering* concludeert dat het den Hove behage:

— de vordering van de Commissie af te wijzen;

— verzoekster in de kosten te verwijzen.

IV — Tijdens de schriftelijke behandeling voorgedragen middelen en argumenten van partijen

De Commissie noemt zes punten waarop de Franse wettelijke regeling haars inziens niet met de richtlijn strookt.

Eerste grief: geen omzetting van artikel 5, sub b en c, van de richtlijn

Volgens de *Commissie* voorziet artikel 5, sub b en c, zonder enige beperking in bescherming van de nesten en eieren van alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de Lid-Staten natuurlijk in het wild leven. Deze bescherming wordt door de Franse wettelijke regeling niet volledig gewaarborgd.

In de eerste plaats leest de Commissie de artikelen 372, tiende alinea, en 374, lid 4, van de code rural aldus, dat zij de nesten en de eieren enkel buiten het jachtseizoen beschermen. Een ononderbroken bescherming is echter noodzakelijk, vooral voor trekvogels, die in vorige jaren gebouwde nesten en leefgebieden ieder jaar opnieuw gebruiken. Bovendien is het niet uitgesloten, dat het jachtseizoen voor sommige vogelsoorten en gebieden samenvalt met de periode waarin de nesten worden gebouwd en de broedperiode. Een dergelijke samenloop is vastgesteld in een zaak over de tortelduivenjacht, waarin de Conseil d'État op 7 december 1984 uitspraak heeft gedaan.

De tweede grief van de Commissie tegen de Franse wettelijke regeling is, dat artikel 1 van de beschikking van 17 april 1981 niet alle soorten vogels beschermt die op het Europese grondgebied van de Lid-Staten natuurlijk in het wild leven. Van deze bescherming blijven met name de in de artikelen 2 en 3 van de beschikking genoemde soorten verstoken.

In de derde plaats wijst de Commissie op artikel 2, derde alinea, van het Internationale Verdrag van 19 maart 1902, dat eigenaren, vruchtgebruikers of hun gemachtigden toestaat, af te wijken van het verbod om de leefgebieden van vogels te vernietigen, voor vogels die op hun terrein nestelen. Deze bepaling beantwoordt niet aan de eisen van artikel 5 van de richtlijn.

Ten slotte merkt de Commissie op, dat artikel 9 van de richtlijn niet als basis kan dienen voor deze principiële afwijkingen, die tot gevolg hebben dat bepaalde vogelsoorten op algemene en systematische wijze aan bescherming worden onttrokken.

De *Franse regering* betoogt in de eerste plaats, dat de richtlijn de Lid-Staten een resultaatsverplichting oplegt. In Frankrijk is het verlangde daadwerkelijk bereikt als gevolg van de beschikking van 17 april 1981 juncto de artikelen 372, tiende alinea, en 374, lid 4, van de code rural.

Met betrekking tot de periode waarin de nesten en de eieren beschermd zijn, stelt de Franse regering, dat de beschermde vogelsoorten tijdens het jachtseizoen niet nestelen. Een bescherming gedurende het hele jaar heeft dus geen reële betekenis. Het jachtseizoen wordt voor elk departement zo vastgesteld, dat de broedperiode van alle soorten die in Frankrijk nestelen, voorbij is.

Artikel 3 van de beschikking van 17 april 1981 is bij artikel 5 van de beschikking van 20 december 1983 ingetrokken.

Met betrekking tot de soorten waarvan de nesten ingevolge artikel 2 van de beschikking van 17 april 1981 kunnen worden vernietigd, merkt de Franse regering op, dat zij deze afwijking op 28 juli 1981 bij de Commissie heeft aangemeld. De reden voor deze uitzondering is de bedreiging die deze vogels vormen voor de mosselteelt, voor andere soorten zeevogels en voor de veiligheid van het luchtverkeer.

Ten slotte verklaart de Franse regering, dat de relevante bepalingen van het Verdrag van 19 maart 1902 niet meer van toepassing zijn.

Tweede grief: het begrip nationaal biologisch erfgoed

De *Commissie* stelt vast, dat de bescherming van artikel 3, eerste alinea, van de wet van 10 juli 1976 onder meer beperkt is tot gevallen waarin bescherming gerechtvaardigd is met het oog op het behoud van het „nationale biologische erfgoed". De richtlijn verlangt echter een bescherming van alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de Lid-Staten natuurlijk in het wild leven. Een dergelijke bescherming omvat ook vogels die zich op een bepaald moment op het grondgebied van de betrokken Lid-Staat kunnen bevinden, zonder tot het nationale biologische erfgoed te behoren, zoals trekvogels. In antwoord op een vraag van het Hof heeft de Commissie 24 soorten trekvogels opgesomd die volgens haar van de bescherming van de Franse wettelijke regeling verstoken blijven, hoewel zij door de richtlijn worden beschermd.

De *Franse regering* antwoordt, dat op de lijst van beschermde vogelsoorten van de beschikking van 17 april 1981 een groot aantal soorten trekvogels voorkomt, die niet in Frankrijk broeden. Er is hier dus sprake van een verruimde bescherming, met het door de Commissie gewenste extensieve karakter.

Derde grief: geen omzetting van artikel 5, sub e, van de richtlijn

De *Commissie* zet uiteen, dat de algemene regeling ter bescherming van de in artikel 1 van de richtlijn bedoelde vogelsoorten ingevolge artikel 5, sub e, het verbod moet inhouden om vogels te houden van soorten die niet mogen worden bejaagd of gevangen. Dit algemene verbod om vogels te houden die niet tot de in bijlage III bij de richtlijn bedoelde soorten behoren, komt in de Franse wettelijke regeling niet voor. Wet nr. 76-629 regelt weliswaar de voorwaarden voor het houden van in het wild levende diersoorten, maar zij bevat een algemene machtiging tot het houden. Een bepaling die voornoemd verbod uitdrukkelijk uitvaardigt, is noodzakelijk, al was het maar om de mogelijkheid uit te sluiten, dat vogels die op ongeoorloofde wijze zijn gevangen of verkregen, rechtmatig kunnen worden gehouden.

De *Franse regering* meent daarentegen, dat het door de richtlijn gewenste resultaat met behulp van de Franse regeling kan worden bereikt. Immers, de beschikking van 17 april 1981 verbiedt onder meer het vangen van vogels, het weghalen, gebruiken en vooral het ten verkoop aanbieden of kopen daarvan. Door de combinatie van deze verboden wordt het houden van deze soorten onmogelijk gemaakt. De Franse regering tekent hierbij aan, dat de lijst van soorten die ingevolge de beschikking van 17 april 1981 beschermd zijn, nog moet worden uitgebreid.

Vierde grief: geen omzetting van artikel 7 van de richtlijn

Volgens de *Commissie* is de in artikel 1 van de beschikking van 12 juni 1979 vervatte lijst van wildsoorten, dat wil zeggen van vogels waarop mag worden gejaagd, niet in overeenstemming met artikel 7 van de richtlijn, dat de jachtmogelijkheden beperkt tot de in bijlage II genoemde soorten. Op de lijst van wildsoorten komen de poelsnip en de bosruiter voor, die behoren tot de speciaal beschermde vogelsoorten en uit dien hoofde niet in bijlage II, maar in bijlage I

bij de richtlijn zijn opgenomen. Bovendien noemt de lijst 13 vogelsoorten die niet voorkomen op de lijst van bijlage II bij de richtlijn.

Bij brief van 26 augustus 1981 heeft de Franse regering de Commissie meegedeeld, dat vernietigingsacties van roeken, kraaien, spreeuwen, gaaien, eksters en kauwen waren toegestaan omdat deze vogels potentieel schadelijk waren voor het gewas. Deze brief heeft niet tot enige reactie van de Commissie geleid, maar dat rechtvaardigt de afwijking nog niet. De vaststelling of toepassing van een nationale afwijkende maatregel is niet van enig optreden van de Commissie afhankelijk. Artikel 9 geeft de Commissie evenmin de bevoegdheid om zelf de schorsing, wijziging of intrekking te gelasten van een van de richtlijn afwijkende maatregel van een Lid-Staat. Het legt de Commissie enkel de algemene verplichting op, toe te zien op de juiste toepassing van de gemeenschapshandelingen. De onderhavige zaak is het uitvloeisel van studies die de Commissie in het kader van artikel 9, lid 4, heeft verricht. Het stilzwijgen van de Commissie over de afwijkende maatregelen waarvan zij op de hoogte was gesteld, kon niet als aanvaarding of goedkeuring worden opgevat.

Met betrekking tot de uitzonderingsmaatregel zelf beklemtoont de Commissie, dat deze een uitzonderingskarakter moet hebben en dat uitvaardiging ervan enkel kan worden aanvaard als reactie op bepaalde specifieke situaties en binnen nauwe grenzen. Abstracte, algemene en permanente afwijkende maatregelen zijn in geen geval toelaatbaar.

Bij afwijkingen ter voorkoming van belangrijke schade, moet er sprake zijn van reële schade. Vergunningen om de betrokken vogels te vernietigen, moeten worden afgestemd op en voortdurend in een redelijke verhouding staan tot de tijdelijke en plaatselijke omstandigheden, nu het streven erop is gericht, de vernietiging zoveel mogelijk tot het strikte minimum te beperken. Algemene, permanente maatregelen die bepaalde vogelsoorten principieel en in abstracto als schadelijk aanmerken en op grond daarvan overal en permanent aan de bescherming onttrekken, vallen daarentegen buiten het kader van de afwijkende maatregelen die op grond van artikel 9 kunnen worden toegestaan. Indien immers bepaalde, als schadelijk te boek gestelde vogelsoorten principieel van de door de richtlijn gewenste bescherming worden beroofd, betekent dat in feite, dat een Lid-Staat de bepalingen van de richtlijn wenst te wijzigen.

De *Franse regering* herhaalt allereerst, dat er momenteel een wijziging wordt aangebracht in de beschikking van 12 juni 1979, waardoor enkele als wild erkende vogelsoorten van de lijst worden afgevoerd. De Virginia kwartel is een Amerikaanse vogel, die speciaal voor de jacht is ingevoerd.

Voor de andere niet-beschermde soorten is een afwijking op grond van artikel 9 gerechtvaardigd.

In de eerste plaats heeft de Commissie de afwijkende maatregelen impliciet aanvaard door haar stilzwijgen na de aanmelding van 26 augustus 1981. Ingevolge artikel 9, lid 4, dient de Commissie er immers voortdurend op toe te zien, dat de gevolgen van deze afwijkende maatregelen niet onverenigbaar zijn met de richtlijn en dient zij in dat verband de nodige initiatieven te nemen.

Zij moet de betrokken regeringen ervan in kennis stellen, dat de afwijkende maatregelen die op grond van artikel 9, lid 1, zijn vastgesteld, aspecten vertonen die onverenigbaar zijn met de richtlijn; zij kan eventueel passende maatregelen voorschrijven alvorens over te gaan tot de procedure van artikel 169 EEG-Verdrag.

In casu had de Commissie de Franse regering moeten meedelen, dat de aangemelde afwijkende maatregelen tot gevolgen leidden die zij onverenigbaar achtte met de richtlijn. Een dergelijke dialoog is niet naar behoren op gang gebracht. De Franse regering mocht er bijgevolg van uitgaan, dat de afwijkende maatregelen bij de Commissie op geen enkel bezwaar stuitten.

Ten gronde stelt de Franse regering, dat de Commissie bij haar beoordeling geen enkel wetenschappelijk of statistisch gegeven aanvoert waaruit zou blijken, dat de Franse regering zich niet aan de voorwaarden van artikel 9 heeft gehouden. Dat de betrokken vogelsoorten zeer schadelijk zijn voor gewassen (zaaisel, kiemplanten en oogsten) en voor bepaalde andere vogelsoorten, zulks op het hele Franse grondgebied en te allen tijde, valt niet te ontkennen.

Buiten het jachtseizoen wordt de vergunning om vogelsoorten te vernietigen die belangrijke schade veroorzaken, ingevolge de permanente regelingen inzake het toezicht op de jacht afgegeven door de Commissaris van de Republiek. De aanvrager moet daartoe zijn identiteit en hoedanigheid vermelden en aangeven waarom hij de vernietigingen wenst, waar zij zullen worden verricht, wanneer en voor hoelang een vergunning wordt verlangd en hoe groot het aantal deelnemers is. De vergunning wordt slechts voor bepaalde dagen van de week verleend.

Vijfde grief: geen toepassing van artikel 7, lid 4, van de richtlijn

De *Commissie* merkt allereerst op, dat de tortelduivenjacht bij achtereenvolgende ministeriële beschikkingen van 20 april 1982, 1983 en 1984 in bepaalde gemeentes van de Médoc was geopend van respectievelijk maart tot en met mei 1982, 15 mei tot en met 23 mei 1983 en in mei 1984. Hoewel tortelduiven tot de in bijlage II bij de richtlijn genoemde soorten behoren, en dus kunnen worden bejaagd, zijn zij ingevolge artikel 7, lid 4, voorlaatste zin, beschermd tegen jachthandelingen tijdens de broedperiode en tijdens de trek naar hun nestplaatsen. Voornoemde beschikkingen hebben de tortelduivenjacht echter juist opengesteld in een tijdvak en op plaatsen waar wordt gebroed en nesten worden gebouwd. De Commissie erkent, dat de Conseil d'État genoemde beschikkingen nietig heeft verklaard, maar zij acht een officiële bezegeling van deze regularisatie noodzakelijk.

De *Franse regering* merkt op, dat op grond van de nietigverklaring door de Conseil d'État van de beschikkingen tot openstelling van de tortelduivenjacht, is besloten die jacht niet meer toe te staan. De onderhavige grief is daarmee zonder voorwerp geraakt.

Zesde grief: niet-inachtneming van artikel 8, lid 1, van de richtlijn

De *Commissie* stelt, dat de ministeriële beschikking van 27 juli 1982 het gebruik van lijm toestaat voor het vangen van lijsters. Bovendien staan de ministeriële beschikkingen van 7 september 1982 en 15 oktober

1982 in bepaalde gebieden in het zuidwesten de vangst toe van veldleeuweriken met behulp van horizontale netten. Het gebruik van lijm en horizontale netten wordt echter door artikel 8, lid 1, juncto bijlage IV, sub a, van de richtlijn uitdrukkelijk verboden.

Volgens de Commmissie kan het gebruik van lijm en netten niet met een beroep op artikel 9, lid 1, sub c, van de richtlijn worden gerechtvaardigd. Dit artikel biedt immers niet de mogelijkheid om voor een afwijkende maatregel een beroep te doen op de noodzaak, een traditionele jacht of traditionele jachtmethodes in stand te houden, of op het culturele erfgoed van de betrokken bevolking. Het behoud van tradities onderstelt naar zijn aard permanente maatregelen, terwijl de afwijkende maatregelen die op grond van artikel 9 van de richtlijn zijn toegestaan, enkel mogen worden gezien als duidelijk begrensde en tijdelijke maatregelen.

Bovendien zijn lijm en netten naar hun aard geen selectieve vangstmethodes waardoor uitsluitend bepaalde vogels worden getroffen. Bij lijm en netten bestaat altijd het risico, dat allerlei vogels zonder onderscheid worden gevangen, met een niet te verwaarlozen riciso dat zij gewond of verminkt raken of sterven.

Het aantal lijsters en leeuweriken dat volgens de gewraakte methodes wordt gevangen, moet worden beoordeeld in het licht van het aantal keren dat vangsten plaatsvinden. Nog los van de moeilijkheid van de controles, sluit niets in de gewraakte maatregelen uit, dat de gebruikers van lijm — voor de vangst van lijsters — of van netten — voor de vangst van leeuweriken — hiermee intensief jacht gaan maken op die vogels.

De *Franse regering* vestigt er de aandacht op, dat zij de gewraakte maatregelen bij de Commissie heeft aangemeld. Bovendien zijn de maatregelen gerechtvaardigd op grond van artikel 9, lid 1, sub c, van de richtlijn. Deze bepaling beoogt immers, het voortbestaan van traditionele jachtmethodes als de vangst met lijm of netten te verzekeren. Zowel wat betreft de gebieden en de tijd als wat betreft de uitvoering wordt de vangst met lijm en netten door de bevoegde instanties streng gecontroleerd. De vogels worden levend gevangen en men is verplicht, exemplaren van andere soorten weer vrij te laten. Bovendien wordt het aantal lijsters dat door middel van lijm wordt gevangen, op een paar duizend geschat, en dit op een populatie van rond de 30 miljoen. Bij veldleeuweriken wordt ongeveer 1% van de totale populatie van circa 6 miljoen met behulp van netten gevangen. In beide gevallen gaat het dus om kleine hoeveelheden. Tenslotte heeft de Commissie niet aangetoond, dat deze praktijken tot de plaatselijke verdwijning van de betrokken soorten leiden.

K. Bahlmann
rechter-rapporteur